

Cu finanțare în cadrul Programului „Drepturi, egalitate și cetățenie 2014-2020”
al Comisiei Europene

Probatoriul în cazurile de discriminare

Romanița IORDACHE

APLICAREA DREPTULUI UNIunii
ÎN MATERIA COMBATERII
DISCRIMINĂRII

Seminar dedicat practicienilor din domeniul juridic

București, 18 octombrie 2022

reiordache@gmail.com

1

Ce înseamnă „sarcina probei”?

De la

Onus probandi incumbit ei qui dicit, non ei qui negat (sarcina probei revine aceluia care afirmă ceva, și nu aceluia care neagă)

Cum am ajuns la:

Art. 8 al Directivei 2000/43/CE, Art. 10 al Directivei 2000/78/CE și prevederile Directivei 2002/54 reformulată

1. Statele membre iau măsurile care se impun, în conformitate cu sistemele lor judiciare, pentru ca, atunci când o persoană care se consideră nedreptățită prin nerespectarea principiului egalității de tratament prezintă, în fața unei autorități sau a altei instanțe judecătorești competente, fapte pe baza cărora **se poate prezuma** că a avut loc o discriminare directă sau indirectă, **pârâtul să fie obligat să dovedească faptul că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament.**

2. Alineatul (1) nu împiedică statele membre să introducă norme privind **probele care sunt mai favorabile reclamantului.**

3. Alineatul (1) nu se aplică procedurilor penale.

4. Prevederile alin. (1), (2) și (3) se vor aplica și oricăror dosare introduse conform prevederilor Art. 9(2) [resp. Art. 7(2) din Directiva 2000/43/CE].

5. Statele membre pot să nu aplice alineatul (1) la procedurile în cadrul cărora investigarea faptelor revine jurisdicției sau instanței competente.

2

De ce este sarcina probei de relevanță pentru cazurile pe discriminare?

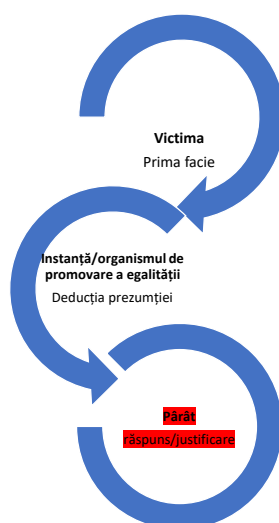
- Înainte de Directive, se aplica interpretarea jurisprudențială → principiul „protecției efective” (Danfoss, Dosarul 109/89 și Enderby, C-127/92).

18. [Într-un caz de discriminare prima facie, obligația de a demonstra că există motive obiective care să justifice diferența de remunerare [...] îi revine angajatorului. Lucrătorii ar fi privați de mijloacele de a asigura respectarea principiului egalității remunerațiilor în fața instanțelor naționale dacă prezentarea de elemente care permit demonstrarea unei discriminări prima facie nu ar avea ca efect să impună angajatorului sarcina de a dovedi că diferența de remunerare nu este în realitate discriminatorie.

- Art. 8 al Directivei 2000/43/CE, Art. 10 al Directivei 2000/78/CE și prevederile Art. 19(1) al Directivei 2006/54, reformulată.

3

Ce implică „schimbarea/împărțirea” sarcinii?

4

Sarcina probei în cazurile de discriminare directă

Cine ce face?	Reclamant	Pârâtul
Diferențierea – un tratament mai puțin favorabil (situație comparabilă)	V (prima facie)	← Apărare împotriva pretențiilor privitoare la un tratament diferențiat
Criteriile protejate	V (prima facie)	← Apărare împotriva criteriilor protejate
Drepturile afectate	V (prima facie)	← Nu există drept sau există excepții legitime
	Judecătorul sau instituția de promovare a egalității poate face deducția/presupunerea	
Justificarea	→ Contra-răspuns privitoare la valabilitatea justificării	V ca obligație
		Prezumția e confirmată → constatarea discriminării

5

Sarcina probei pentru cazurile de discriminare indirectă

- Impactul diferențiat poate fi dovedit și prin informațiile statistice – Bilka-Kaufhaus, C-170/84
- Anumite dezavantaje nu trebuie dovedite și „în practică”. Este suficient să se evedențieze faptul că măsura are potențialul să aibă un efect negativ (O’Flynn, C-237/94, p. 21).
- Pârâtul va trebui să demonstreze că acele criterii, prevederi sau practici aparent neutre care se consideră că pun anumite persoane în situație de dezavantaje legate de criteriile protejate au un scop legitim, nu au existat alte mijloace de îndeplinire a obiectivului respectiv, iar măsurile luate au fost necesare, adecvate și proporționale. Scopul legitim în sine necesită probe și nu trebuie să fie legat de discriminare (Chez RB, C-83/14 p.116)

6

Sarcina probei pentru cazurile de hărțuire

- NU FACE OBIECTUL DIRECTIVELOR... CI AL LEGISLAȚIEI NAȚIONALE
- Victima evidențiază fapte referitoare la comportamente nedorite, ofensatoare sau degradante (în general, inacceptabile) legate de criteriile protejate.
- Cheia – demnitatea umană → nu este nevoie de comparatori
- Nu există justificare, iar intenția nu ar trebui să fie relevantă
- Pârâțul poate evidenția următoarele:
 - Nu a existat comportamentul reclamat
 - Comportamentul a fost dorit de victimă
 - Comportamentul a fost legitim

7

Ce tip de dovezi sunt necesare? Provocări de ordin practic și elemente importante

- Documentele deținute de pârât - Kelly, C-104/10 și Meister, C 415/10
- Declarații - acte de limbaj – Feryn, C-54/07 și ACCEPT, C-81/12
- Date statistice – Danfoss & Enderbery, + considerentul 15 din Directivele 43/200/EC și 78/2000/EC
- Înregistrări audio-video
- Testarea situațională?
- Îngrijorări referitoare la dezvăluirea unor informații! - Kelly, C-104/10 > fără drept la divulgare
- Meister: ... **trebuie să se garanteze faptul că un refuz al pârâtului de a permite accesul la informații nu riscă să compromită realizarea obiectivelor urmărite de** Directivele 2000/43, 2000/78 și 2006/54.

8

Concluziile-cheie:

- Implică roluri proactive pentru victimă-pârât- instanță/instituția de promovare a egalității
- Se aplică procedurilor din instanță și celor desfășurate de instituția de promovare a egalității (administrative), DAR nu și procedurilor penale.
- Obiectiv: protecția efectivă a victimei → nu ar trebui să fie oneroasă.
- Statele membre pot adopta reguli mai avantajoase pentru victime (Ungaria sau Bulgaria)
- Discriminarea pe anumite criterii poate fi justificată doar în condiții limitate (a se studia împreună cu jurisprudența CEDO).
- Intenția pârâtului nu este relevantă în dreptul Uniunii.
- **DACĂ NU AR FI FOST....(SEX, RASĂ, RELIGIE, DIZABILITATE, VÂRSTĂ, ORIENTARE SEXUALĂ)... toate acestea s-ar fi întâmplat?**

9

Surse suplimentare recomandate

<https://www.equalitylaw.eu/downloads/1076-burden-of-proof-en>

Reversing the burden of proof:
Practical dilemmas
at the European and national level

10

